

Hvor går man hen, når man går bort?

Tut og Tobias besøger hver dag onkel Arne, hans kone, Frida og hunden Otto, som er gravid og venter hvalpe.

Onkel Arne er gammel og syg. En dag er han død. Hans krop ligger i sengen med sit fine tøj på – men hvor er han selv henne?

De voksne siger, at onkel Arne har *fået fred*. At han er *sovet ind*. At han er *gået hjem til Gud*. At han har *stillet træskoene*. At han er *gået bort*.

Tut og Tobias møder bedemanden, som er en dame. De er med ved bisættelsen i kirken, hvor alle, der kender onkel Arne, siger farvel til ham i deres tanker.

Onkel Arne er *gået bort* – men Tut og Tobias bliver klar over, at han ikke er *væk*, men lever inde i dem selv, hver gang de tænker på ham.

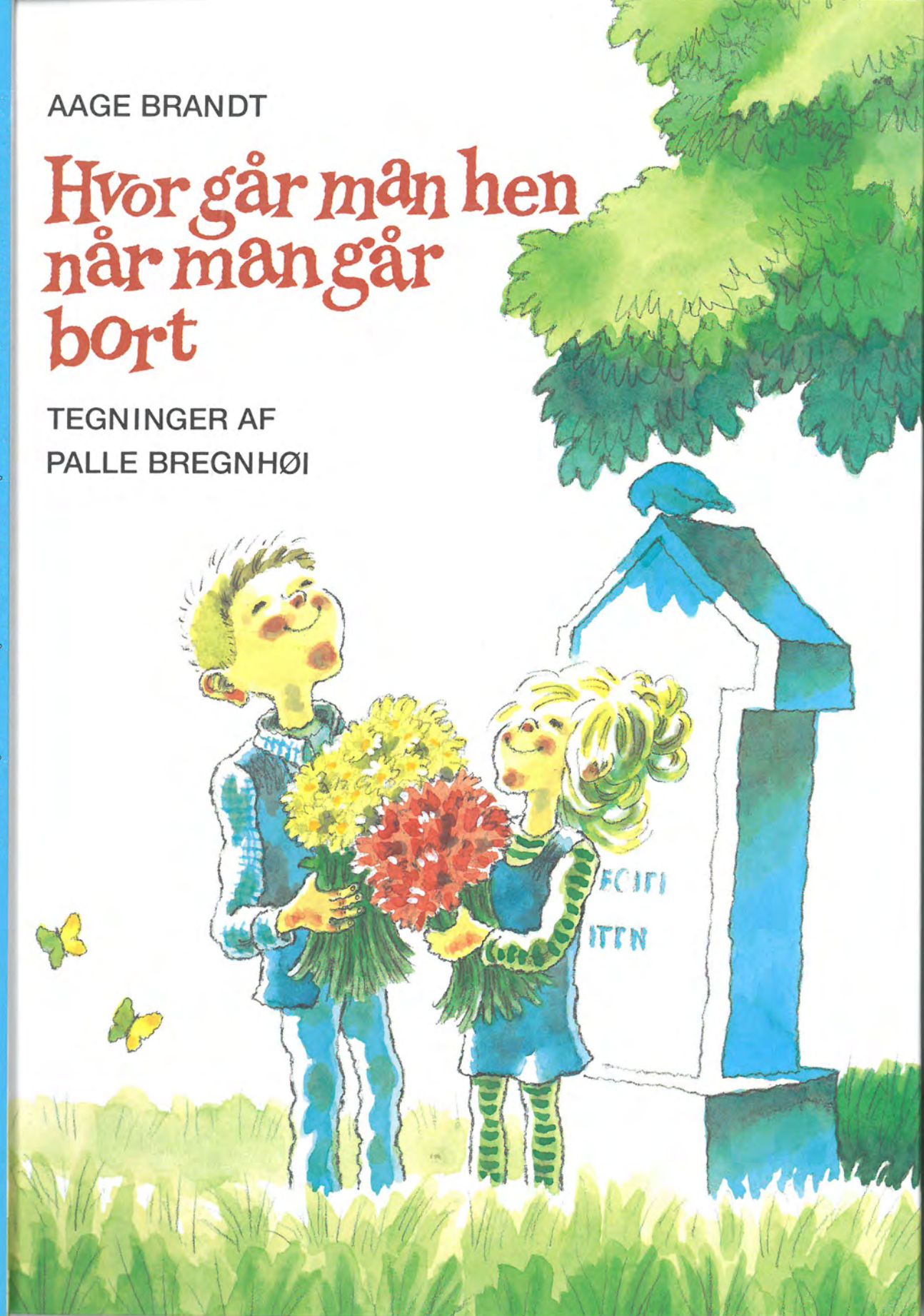

BRANDT OG BREGNHØI • HVOR GÅR MAN HEN NÅR MAN GÅR BORT

AAGE BRANDT

Hvor går man hen når man går bort

TEGNINGER AF
PALLE BREGNHØI

FORORD

Hvor går man hen, når man går bort? er et spørgsmål, vi stiller os selv, når vi mister en af vore kære. Det er svært at sætte ord på de følelser, der griber os, når vi stilles over for den naturlige og uundgåelige del af livet, som døden er.

Det er svært at forstå og sætte ord på vore egne følelser. Det er ikke mindre svært at finde de rette ord, vi skal bruge i samtalen med vore børn, når et medlem af familien eller vennekredsen dør.

Vi voksne har vanskeligt ved at give svar på de forestillinger, tanker og spørgsmål, der dannes i barnets sind. Og sådan må det vel være, når man skal forklare noget, man ikke selv helt forstår.

Denne historie kan ved fælles læsning eller oplæsning give stof til samtale mellem børn og voksne om det at miste en af sine kære.

Det er ikke en historie om sorgen, dens faser eller bearbejdelse.

Fortællingen tager udgangspunkt i barnets oplevelser, tanker og spørgsmål, og den giver svar på en del af de praktiske ting, der foregår i forbindelse med afdødes begravelse eller bisættelse.

Brancheorganisationen
Danske Bedemænd

Otto er onkel Arnes hund.

Ottos mave var vokset den sidste tid, og hvis man lagde sin hånd på den, kunne man mærke, at det bevægede sig inde i maven.

»Det er kærlighedens frugt,« grinede onkel Arne og gav sin kæreste Frida et kærligt klask i enden.

»Pjathoved,« sagde Frida og blev rød i sine rynkede kinder.

Da jeg fortalte mor og far, at onkel Arnes hund, Otto, skulle have hvalpe, rystede de på hovedet.

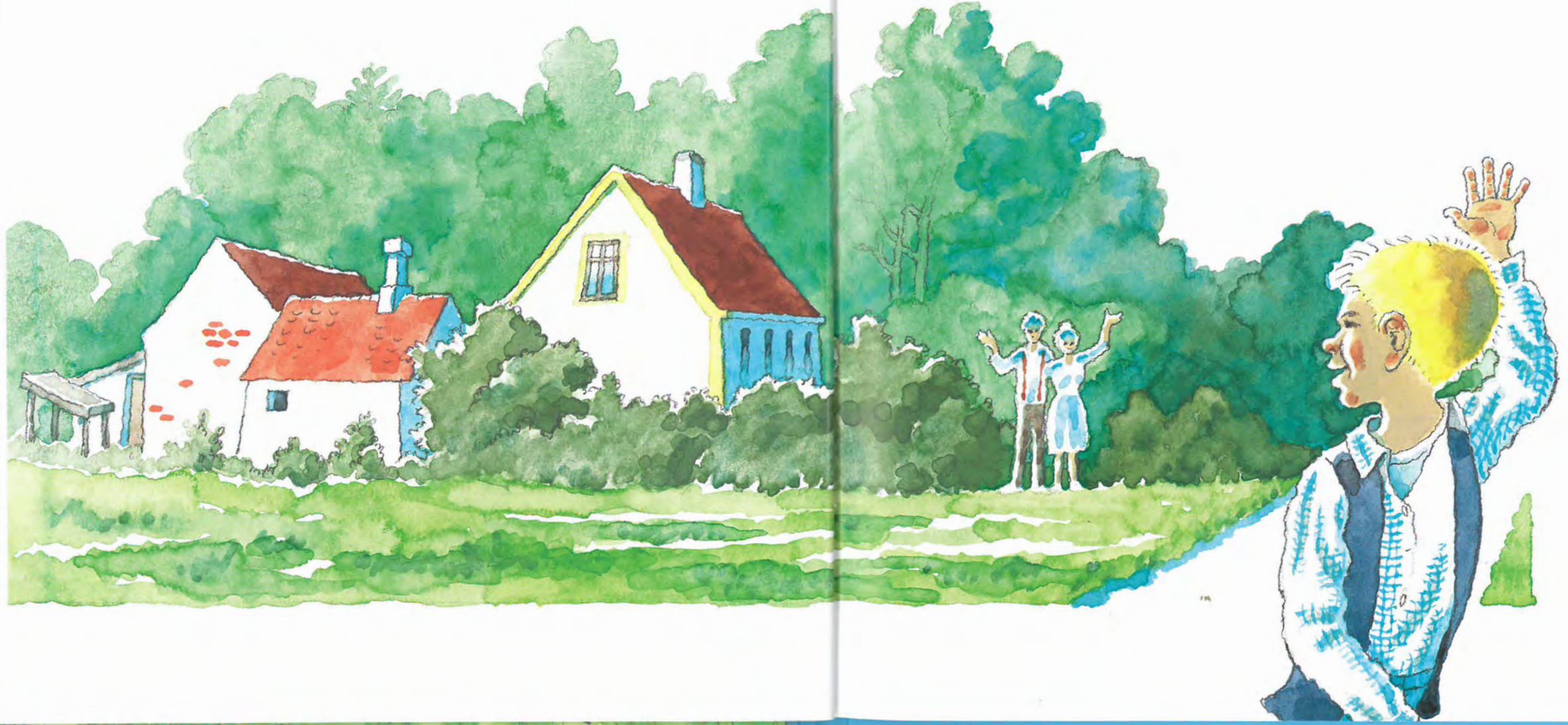
»Vrøvl! Det er kun hun-hunde, der kan få hvalpe,« sagde far.

»Ja, men onkel Arnes kæreste, Frida, siger, det er rigtigt nok. Otto er gravid med en hel mavefuld små hvalpe,« sagde jeg.

»Altså, Tobias,« sagde mor, »Frida er Arnes kone og ikke hans kæreste. De har jo været gift en hel menneskealder!«

»Det kan godt være,« svarede jeg. »Men onkel Arne siger, at Frida er hans livs kæreste.«

»Onkel Arne er og bliver et gammelt sludrechartol,« sukede mor.

Jo, onkel Arne var et sludrechartol. Og han var også gammel. Især den sidste tid, var han blevet meget gammel. Han var blevet så gammel, at han for det meste lå i sin seng og blev passet af Frida, som rettede på hans hovedpude, vendte og klappede hans dyne og satte saftevand på det lille bord ved siden af sengen.

Ottos kurv var blevet flyttet fra køkkenet og ind i soveværelset, så onkel Arne kunne snakke med hende og række en hånd ned og klø hende bag ørerne.

Jeg lagde en hånd på Ottos mave og mærkede, hvordan det bumlede og buflede inde under den bløde pels. Otto slikkede min hånd.

»Hvordan kan det være, at Otto hedder Otto, når hun nu er en dame?« spurgte jeg.

»Hø, hø,« klukkede onkel Arne. »Det er fordi, hun har sådan nogle kønne brune øjne. Hun minder mig om min allerbedste ven, jeg havde engang, da jeg var barn. Han hed Otto.«

»Hvornår kommer hvalpene ud?« spurgte jeg.

»Når tiden er inde, min dreng.«

»Hvornår er tiden inde, onkel Arne?«

»Når som helst, Tobias, når som helst.«

»Må jeg gå med Tobias hen til onkel Arne og mærke på Ottos mave?« spurgte min lillesøster Tut.

»Lad nu være med at være for længe derhenne. Arne er syg og træt. Han skal have fred og ro,« sagde mor.

Da Tut havde mærket hvalpene bufle rundt i Ottos mave, spurgte hun:

»Er det rigtigt, at du er meget syg og træt, onkel Arne?«

»Jeg fejler ikke det mindste, Tutter. Det er kun mit gamle skrog, der er brugt op. Selv er jeg ung og frisk som en havørn.«

»Hvad er en havørn for én?« spurgte Tut.

»En havørn er en stor, smuk fugl, som svæver rundt over jorden og vandene og glæder sig over solens lys og de lune vinde, der løfter den så højt, at den kan se det hele og fryde sig over alt det smukke og dejlige i verden og græde over alt det triste og sørgelige.«

»Ja, men du kan da ikke flyve, onkel Arne?«

»Vist kan jeg da flyve. Når bare jeg lukker mine øjne, kan jeg flyve hvorhen, jeg ønsker.«

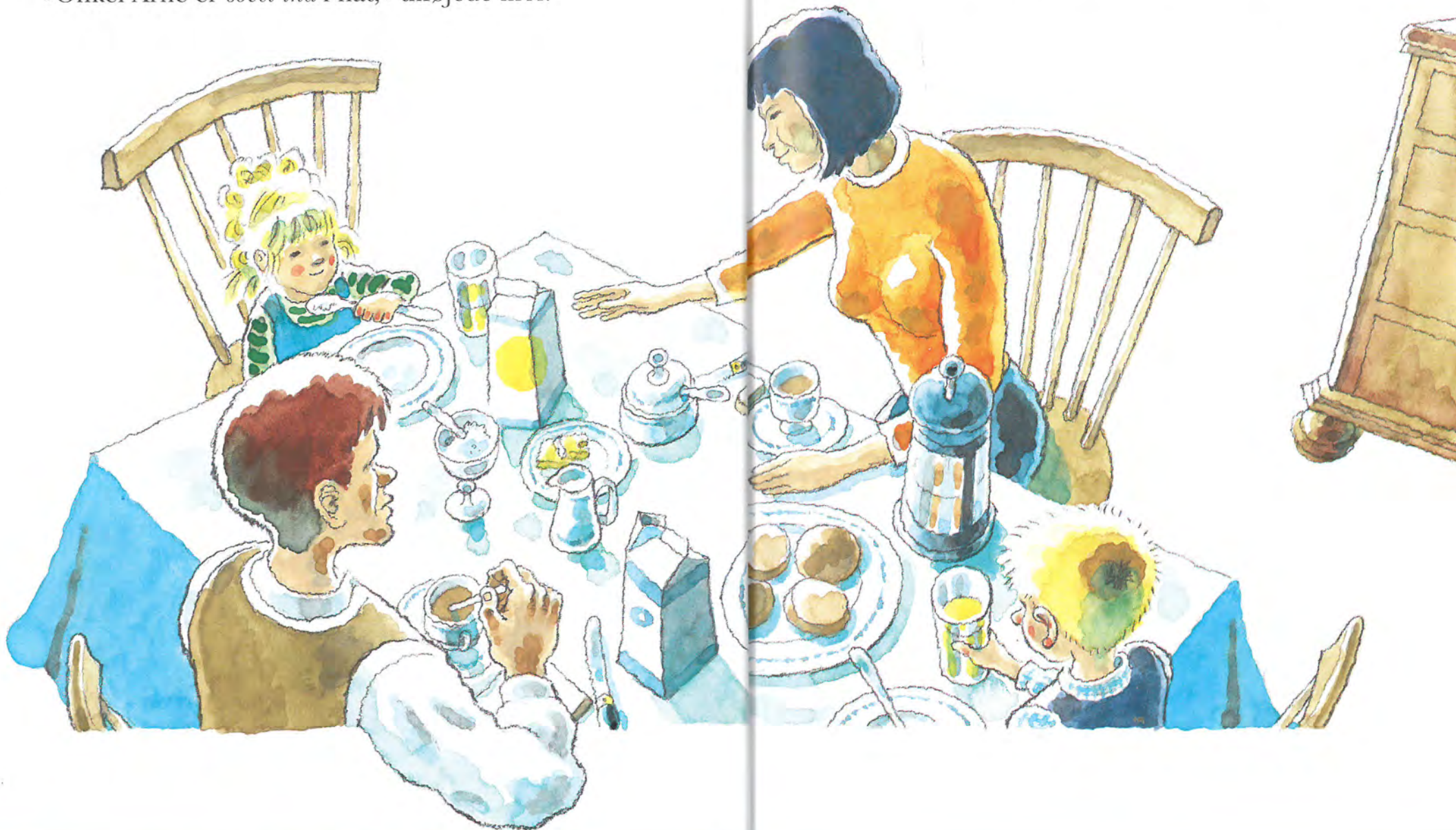
Mor og far var underligt stille ved morgenbordet. De så skiftevis på hinanden og ned i dugen. Far rørte og rørte i sin kaffe, selv om han hverken havde kommet sukker eller fløde i.

»Fortæller du det til børnene?« spurgte mor så.

Far sukkede, tog teskeen op af koppen, satte den ned igen og rørte videre.

»Onkel Arne har fået fred,« sagde han med en grødet stemme.

»Onkel Arne er sovet ind i nat,« tilføjede mor.

»Jeg har også sovet i nat,« sagde Tut.

Mor klappede Tut på hovedet.

»Det er noget andet, lille skat. Du har sovet, og du er vågnet op til en ny dag. Onkel Arne vågner ikke op mere. Han er gået bort.«

»Han er også meget træt,« sagde Tut. »Men det er kun hans gamle skrog, der er træt. Han er selv ung og frisk og flyver rundt højt oppe i luften, ligesom fuglene.«

»Du er vist et værre lille sludrechartol,« sagde mor.

Ottos kurv var flyttet tilbage til køkkenet. Otto lå i kurven og så bedrøvet ud, selv om hun prøvede på at skjule det ved at logre med halen.

Frida så også bedrøvet ud. Jeg tror, hun havde grædt, for hendes øjne var helt røde i det hvide.

Frida fik et knus af os alle sammen, og både mor og far blev våde i øjnene.

»Kondolerer,« snøftede far og tørrede sig om næsen.

»Det gør mig ondt,« mumlede mor.

»Jeg har også haft ondt i maven engang, men det er gået over,« sagde Tut.

Selv om Frida var ked af det, smilede hun og krummede Tut i håret.

»Det var da godt, det gik over, Tutter. Jeg har lavet en kop kaffe og en kande saftvand. Vil I ikke se Arne først?«

Der var pænt og rent og helt stille i soveværelset.

På bordet ved siden af sengen stod et par tændte stearinlys.

Onkel Arne lå i sengen med lukkede øjne. Han holdt hænderne omkring en lille buket blomster på maven. Selv om han lå i sengen, havde han sit fine sæt tøj på, som om han skulle til en fest.

Mor og far sagde ikke noget. De stod ved siden af sengen og så på onkel Arnes ansigt. Det var, som om de snakkede med ham, bare uden ord.

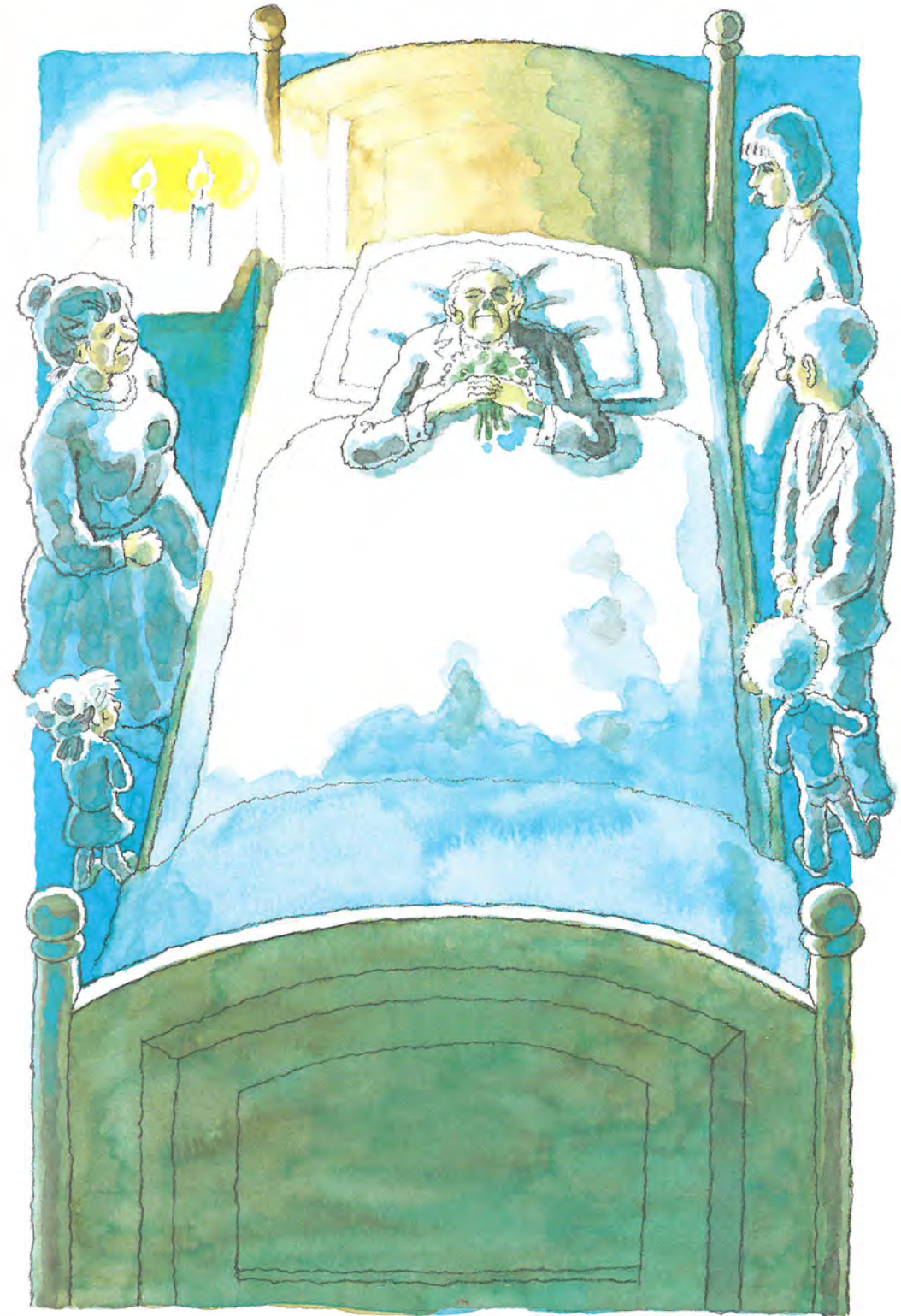
Selv om han lå der i sengen i sit fine tøj, var det alligevel, som om han slet ikke var der. Måske svævede han et sted oppe i luften og så ned på os og på sin egen krop?

Så brød mor stilheden:

»Hvor er han pæn,« sagde hun.

»Ja. Og fredfyldt,« sagde far.

»Jeg tror slet ikke, onkel Arne sover,« sagde Tut. »Jeg tror, han er *død*.«

Mens vi drak saftevand og kaffe og spiste Fridas småkager, kom der flere gæster. Onkel Arnes og Fridas naboer ringede på, trippede i døråbningen og blev budt ind. De så meget alvorlige ud, snøftede og gav Frida et knus.

Nu kom onkel Arnes gamle ven, Bertel, som onkel Arne plejede at fiske sammen med hver søndag. Bertel krammede sin hat og rømmede sig hele tiden, som om han havde en klump i halsen, han ikke kunne hoste op.

Frida skænkede kaffe til ham og lagde en hånd på hans skulder.

»Vi kommer til at savne ham, Bertel,« sagde hun.

Bertel blev våd i øjnene.

»Tænk, at han sådan skulle *stille træskoene*,« mumlede han.

»Ak, ja,« sagde nabokonen. »Arne er *gået hjem til Gud*.«

»Hvor bor Gud henne?« spurgte Tut.

»Oppe i Himlen, min skat,« svarede Frida.

»Nå, så var det der, onkel Arne skulle flyve hen,« sagde

Tut. »Selv om hans gamle skrog altså ligger inde i sengen,« tilføjede hun.

Det ringede igen på døren, og Frida lukkede op for en pæn, fremmed dame, som gik rundt og gav hånd til alle i stuen. Hun holdt Fridas hånd længe i sin.

»Hvem er den dame?« spurgte Tut.

»Det er bedemanden,« svarede far. »Bedemanden skal hjælpe Frida med at begrave onkel Arne. Frida skal vælge, hvilken kiste onkel Arne skal ligge i, og hvilke blomster, der skal pyntes med i kirken og alt sådan noget. Det hjælper bedemanden hende med.

»Når det nu er en dame, hedder hun så ikke bededamen?« spurgte Tut.

»Jo...hun er altså en bedemand, selv om hun er en dame,« smilede mor.

»Så er det ligesom Otto,« sagde Tut. »Otto er også en damehund, selv om hun hedder Otto.«

Jeg kunne ikke falde i søvn den aften. Det var mærkeligt at tænke på, at onkel Arne var død, og at jeg ikke mere skulle høre ham fortælle historier fra den gang, han var ung, og at han ikke mere skulle lære mig, hvordan man binder et blink på fiskesnøren eller tage mig med ned til søen og vise mig, hvor de store gedder står i sivkanten og lurer.

Tut kunne heller ikke falde i søvn.

»Hvor tror du, onkel Arne har stillet sine træsko?« spurgte hun.

»Det er bare noget, man siger, når nogen dør,« svarede jeg. »Så siger man, at den, der dør, stiller sine træsko.«

»Man må måske ikke have træsko på oppe hos Gud i

Himlen? Man må måske ikke grisse Guds pæne gulvtæppe?«

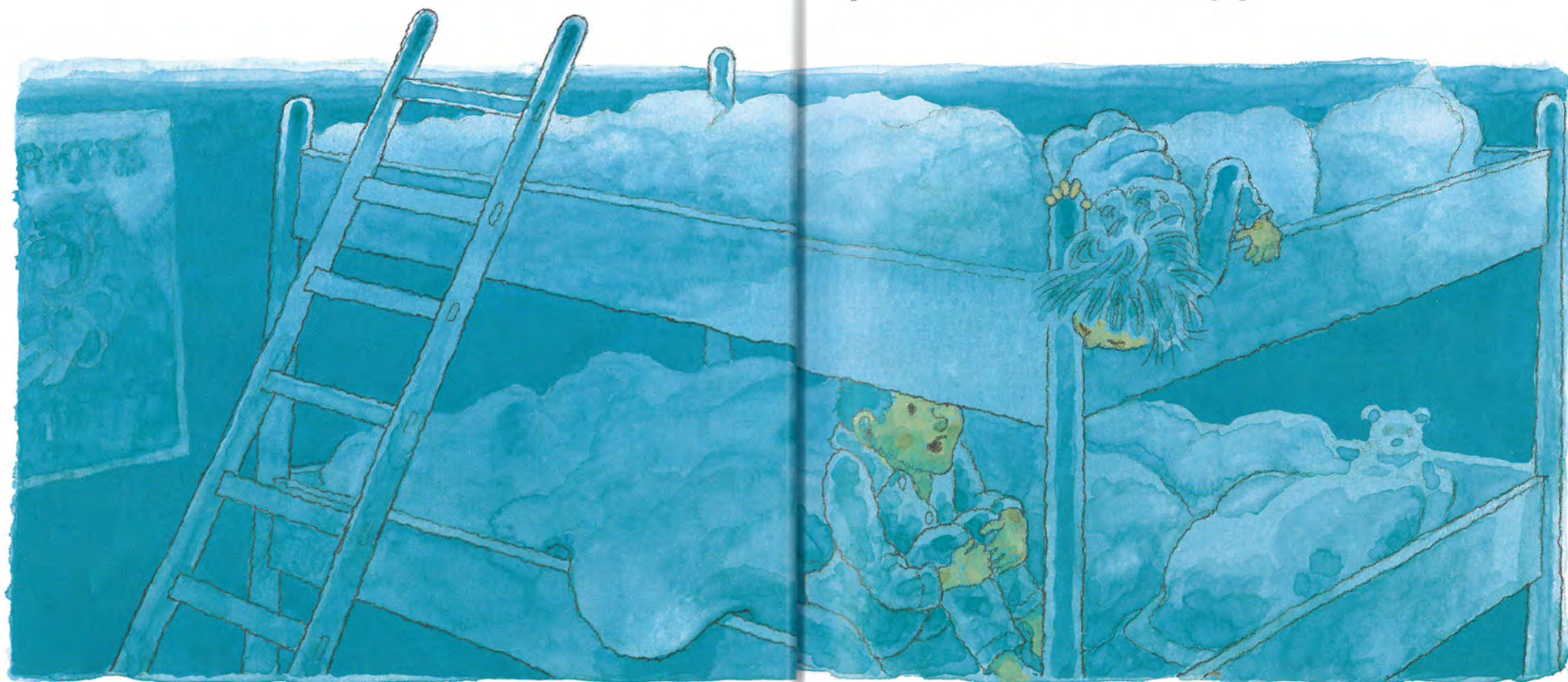
»Du er et vrøvl, Tut. Man stiller ikke træskoene - det er bare noget, man siger.«

»Nååår,« sukede Tut. »Men, Tobias, hvor tror du så, man går hen, når man går bort?«

»Tjæe,« svarede jeg. »Måske går man slet ikke bort. Måske bliver man ved med at være et eller andet sted inde i alle dem, man har kendt.«

»Men, Tobias, mener du så, at onkel Arne er inde i dig og mig?«

»Ja. Og i Otto og Frida og mor og far. Hver gang, vi tænker på ham, er han inde i os, tror jeg.«

Far havde forklaret os, hvad en bisættelse var:

»Det har ikke noget at gøre med bier, Tut. Ved bisættelsen ligger onkel Arne i en fin kiste i kirken, mens præsten holder en tale for ham, og alle vi, der kender onkel Arne, hører på og synger sammen, mens vi siger farvel til ham inde i os selv. Bagefter bliver kisten båret ud i bedemandens bil og kørt væk.«

»Hvor kører bedemandens-damen hen med onkel Arne?« ville Tut vide.

»Hun kører ham hen til et sted, hvor han bliver brændt i en stor ovn. Så bliver han til aske, som bliver puttet ned i en krukke, der hedder en urne, og senere bliver urnen begravet henne på kirkegården.

»Ja, men gør det ikke ondt på ham at blive brændt i en ovn?« spurgte Tut.

»Når kroppen er død, kan den ikke mærke noget som helst,« sagde far. »Onkel Arne har selv sagt til Frida, at han ville brændes, når han var død. Der er andre mennesker, som helst vil begraves i jorden, når de dør, uden at blive brændt først.

»Det er godt, at onkel Arne er fløjet væk fra sin krop,« mente Tut.

Flaget hang kun halvt oppe på kirkens flagstang - som om den, der skulle hejse flaget, ikke havde haft kræfter til at hejse det helt op.

Kirkeklokkerne ringede, mens de mange mennesker, der kendte onkel Arne, langsomt gik ind i kirken, nikkede alvorligt til hinanden og satte sig på bænken.

Der var meget flot i kirken. Langs kirkebænkene og på gulvet mellem bænken lå smukke, duftende blomsterbuketter og grønne kranser med silkebånd, hvor der stod: »Farvel, Arne«, eller »Tak for alt«.

Oppe foran bænken stod kisten, som også var pyntet med smukke blomster, der lyste i gult som hundreder små sole.

Det var underligt at tænke sig onkel Arne ligge inde i kisten i sit fine tøj. Tut og jeg havde foreslået bedemandens-damen, at onkel Arne fik sin fiskestang med i kisten, fordi han var så tosset med at fiske. Selv om han var død, tror jeg, han var glad for at have den hos sig.

»Nøøjj,« hviskede Tut til mig. »Her er lisså flot som om sommeren. Tror du, onkel Arne kan se alle de flotte blomster?«

Da præsten stod oppe ved kisten og fortalte historier om onkel Arnes liv, kunne jeg mærke, at alle tænkte på ham og huskede, hvad hver især havde oplevet sammen med ham, og det føltes, som om han selv var et sted i kirken og hørte, hvad præsten fortalte om ham.

Rundt omkring lød der snøften, og lommetørklæder dubbede næser og øjne. Jeg havde en klump i halsen og syntes også, jeg burde snøfte og græde lidt, men det kunne jeg ikke.

Da vi havde sunget et par salmer og bedt Gud om at tage godt imod onkel Arne oppe i Himlen, blev kisten båret ud af onkel Arnes to brødre, far, Bertel og to naboer, og alle i kirken fulgte langsomt efter.

Et stykke fra kirkens dør holdt en flot, skinnende sort bil med store glsruder. Bedemands-damen åbnede døren bag i bilen, og onkel Arnes kiste blev sat ind.

Den sorte bil kørte ganske langsomt væk med kisten og alle de smukke gule blomster.

Nu så jeg, at flaget på kirkens flagstang var hejst helt til tops.

»Se,« sagde Tut og pegede på flaget. »Tror du, der er nogen, der har fødselsdag?«

I huset, der lå et lille stykke fra kirken, fik vi kaffe, sodavand, boller og lagkage. Der var fyldt op omkring bordene, og da kaffen var skænket, begyndte man at snakke med hinanden og fortælle om sjove og spændende oplevelser, man havde haft sammen med onkel Arne.

Bertel fortalte om dengang, onkel Arne havde fanget en gedde på tolv et halvt kilo.

Det var sørgeligt, men også festligt, og jeg tror, onkel Arne gerne ville have været med og glædet sig over alle de mennesker, han havde kendt i sit liv.

Kort efter vi var kommet hjem, ringede telefonen. Mor tog den.

»Johh, ja, men dog,« sagde hun. »Ja, det skal jeg fortælle dem.«

Hun lagde røret.

»Det var Frida. Hun synes, I lige skulle smutte hen og hilse på Otto.«

Tut havde ret, da hun så flaget uden for kirken.

Der var nogen, der havde fødselsdag.

I kurven lå Otto, og ved hendes mave lå fire små hundehvalpe og pattede.

Otto så meget stolt ud og logrede med halen, da hun så os. Vi fik lov til at æ hendes små børn lisså forsigtigt.

»Ja, ja,« smilede Frida. »Jeg kommer til at savne Arne. Men nu har jeg jo også fået noget at se til, når fire små Guds skabninger skal passes.«

»Vi skal nok hjælpe dig, Frida,« sagde Tut. »Mig og Tobias er nemlig gode til at passe små skabninger.«

»Det er jeg helt sikker på, Tutter,« sagde Frida og gav Tut og mig et klem.

»Ved du hvad, Tobias,« sagde Tut, da vi gik hjem. »Tror du altid, der kommer nogen nye levende, når der er nogen gamle, der dør?«

Hver dag var vi henne hos Frida og hjalp hende og Otto med at passe de fire hvalpe, der hurtigt voksede, blev frække og fes omkring og legede med hinanden og bed i alting og tisede her og der.

Der var nok at gøre.

Tut og jeg fik lov til at vælge først, da hvalpene var store nok til at klare sig uden Otto. Vi valgte den sorte med den hvide plet omkring det ene øje.

Far og mig havde lavet en flot seng til hvalpen, og vi havde allesammen været ude og købe en madskål, en vandskål, en stor pose hundemad og nogle gummidyr, den kunne bide i.

Vi hentede hvalpen og lod den sige pænt farvel til Otto og Frida.

»Ja, så skal vi bare finde ud af, hvad den lille hvalp skal hedde,« sagde mor.

»Det har Tobias og mig bestemt,« sagde Tut. »Den hedder Arne.«

»Ja, men hvalpen er jo en lille dame,« sagde far.

»Ja, hvad så? Det er Otto jo også. Og bedemanden, hun var også en dame.«

»Nå, ja, så siger vi det,« sukede far. »Så hedder den lille dame altså Arne.«

Da Arne var blevet dygtig nok til at gå tur med halsbånd og snor, gik mor, far, Tut og jeg hen på kirkegården for at se onkel Arnes gravsted.

Det var sært at tænke på, at hans krop var blevet til aske, som lå i en krukke under den pæne gravsten på den grønne græsplæne.

På den blanke gravsten stod: *Han elskede livet og alt levende.*

Mor lagde en buket gule blomster ved stenen. Vi sagde ikke noget, men snakkede lidt med onkel Arne i tankerne.

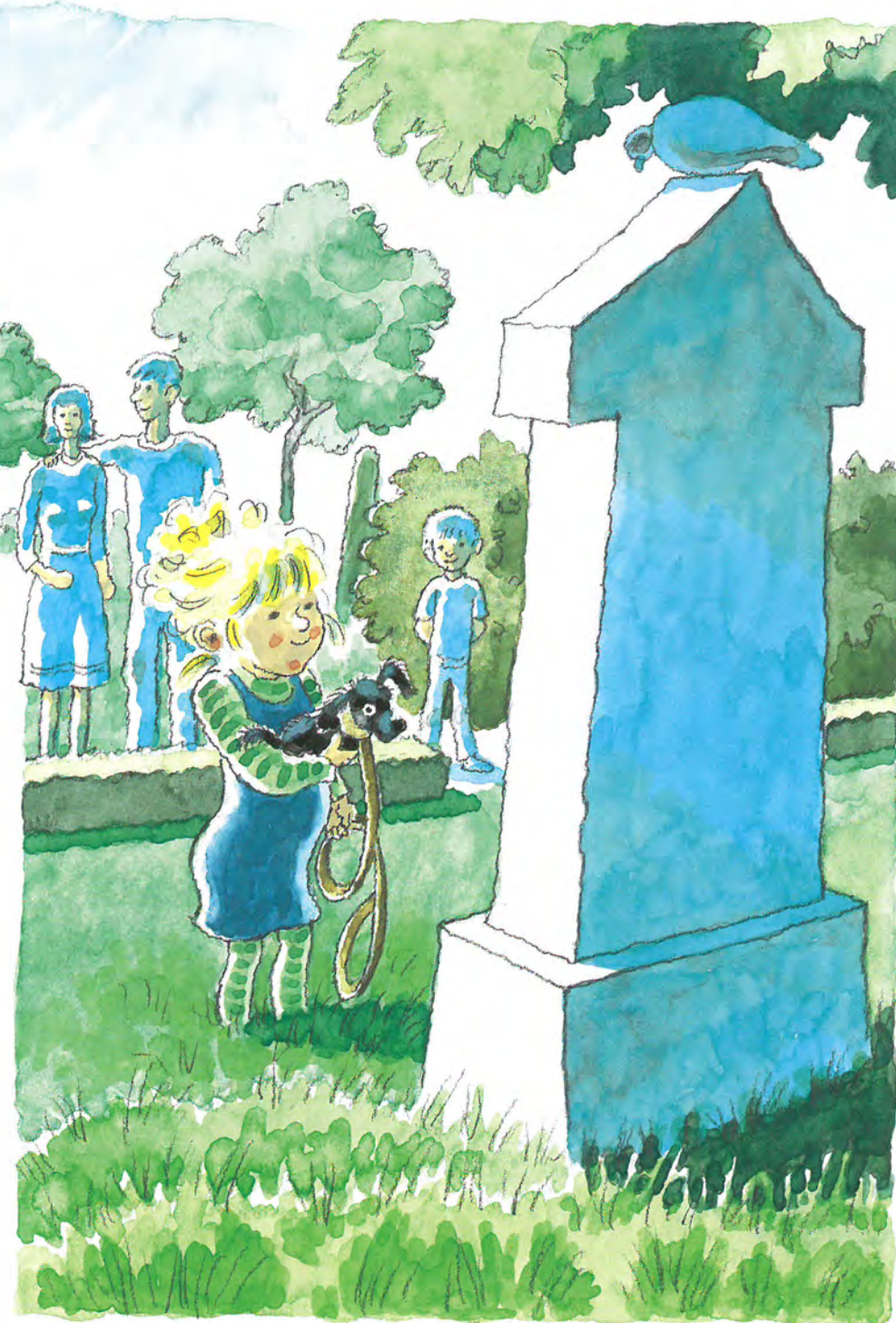
Tut var den første, der sagde noget.

Hun løftede Arne op og gik hen til gravstenen.

»Syns du ikke, hun er fin, onkel Arne? Du kan tro, vi er glade for hende.«

Jeg er sikker på, onkel Arne hørte hende et sted oppe i luften hvor han svæver rundt og fryder sig over alt det glædelige og græder over alt det sørgelige, livet byder på.

Måske var han i den lille lærke, der sitrede højt oppe over kirkegården og sang for fuld hals?

Lidt om Danske Bedemænd...

Brancheorganisationen Danske Bedemænd er en landsdækkende brancheforening med knap 300 organiserede bedemandsforretninger.

Brancheforeningen stiller høje krav til medlemsforretningerne i forhold til deres samfundsnyttige arbejde. Det betyder, at medlemmerne og deres ansatte hele tiden er veluddannede og opdaterede på det sidste nye, så de kan levere høj kvalitet og yde en etisk ordentlig arbejdsindsats. Vi anbefaler derfor kraftigt, at man vælger en bedemand organiseret i vores brancheforening. Se efter logo'et – det er din garanti for kvalitet og omsorg.

På vores hjemmeside www.bedemand.dk kan du altid finde en bedemand i nærheden af dig, ligesom du kan finde aktuel information og videoklip om det, du skal være opmærksom på, når nogen dør. Du er altid velkommen til at forhøre nærmere på telefon 45 93 14 11.

Hvor går man hen når man går bort

1. udgave, 11. oplag 2016
Copyright © Danske Bedemænd 2001

Forfatter: Aage Brandt
Illustrator: Palle Bregnhøj
Forlagsredaktion: Sekretariatet,
Danske Bedemænd

Tryk Specialtrykkeriet Viborg

ISBN: 978-87-90217-10-5